

НЕ ВЕДАЮЧЫ БРОДУ...

Гэта здарылася са мной у Сенегале, на ўзбярэжжы Атлантычнага акіяна.

Ну каму б у спёку (больш за 30 градусаў) ды пасля доўгай экскурсіі па горадзе не захацелася ў ім пакупацца?!

Вось я з задавальненнем кінулася ў ваду: нават на імгненне не задумалася, можна гэта ці не.

Я, напрыклад, досыць далёка адплыў ад берага, стаў на ногі, каб трохі аддыхацца, і адчуў, што ў пяту мне штосьці ўкалола. Адраза ж пераступіў на другую нагу — ёй таксама перапала. Прычым адчуванні ад уколаў былі настолькі непрыемныя, што я тут жа паплыў да берага.

А там і высветлілася, што ў вадзе абедзвюма нагамі я наступіў на... марскіх вожыкаў, што іголка іх, уткнуўшыся ў падэшвы, месцамі зламаліся...

Выцягваюць тое, што засталася, было надзвычай цяжка: здаецца, ухопіў за кончык... І яго ж адарвеш. Уся астатняя «стрэмка» застаецца ў назе. А ўжо колецца...

У кішэнні ў мяне быў сцізорык, і таму разам з іголкамі я (дзе сам, дзе з дапамогай таварышаў) стаў выразаць кавалачкі скуры.

...З вялікай цяжкасцю, кульгаючы на абедзве нагі, я дабраўся да свайго цеплахода. Абувацца не мог, бо ногі распухлі. Але ж здавацца не выпадала: я працягваю «ваяваць» са стрэмкамі, і нарэшце наступіў той час, калі іх не засталася.

Так на сваёй уласнай скуры (у поўным сэнсе гэтай слова) я правярў мудрасць нашай прыказкі «Не ведаючы броду, не сунься ў воду».

П. Сачыўка,
в. Цырын, Карэліцкі раён.

ПРЫБОР УНІВЕРСАЛЬНЫ

Не ведаю як хто, а я дык люблю паездзець, пагаварыць з унікамі (у мяне іх трое — два студэнты і школьнік).

Дык вось неяк завялі мы гутарку аб прыладах для пісьма. Я ў прыватнасці, папытаўся: ці ведаюць яны, што было спачатку, што потым?

Адказы былі розныя і досыць цікавыя. Пра гусінае пяро сказалі ўсе. Можна таму, што ў падручніках па літаратуры ёсць вядомы малюнак Пушкіна. Потым назвалі крэйду, вугаль, аловак, фламастары... Малодшы яшчэ ўспомніў пра балончыкі з фарбай, што выкарыстоўваюць аматары графіці.

— А што такое аўтаручка? — папытаўся я.

Уніка дружна паказалі на свае шарыкавыя...

З аднаго боку яно блізка, відаць, але ж я зрабіў экскурс у гісторыю — раскажаў спачатку пра асадкі.

Ручкі гэтыя, хто не ведае, складаліся з драўлянай палачкі, у якую ўстаўлялася пяро — «зорачка» або «жабка». Яго мачалі ў чарніла (водны раствор фарбавальніка), якое захоўвалася ў спецыяльных шклянках чарнілацах. (Асабліваць іх была ў тым, што вадкасць адтуль амаль не вылівалася нават тады, калі ёмістасць кулялася набок альбо наогул перакувалася.)

Пісаць пяром — тоненька або з націскам — была асобая навука і асобая праца. Часопіс «Вожык» нават рубрыку меў «Пяро нарыпела»...

На змену асадкам прыйшлі аўтаручкі, якія чалавек ужо сам запаўняў чарнілам з адмысловай бутэлекі.

І толькі потым з'явіліся сучасныя ручкі са стрыжнем.

...Помню, прывезлі такое дзіва і Пятровічу, калгаснаму старшыні. Што важна, прывезлі з замежжа і якраз на Вялікдзень. І вось першы працоўны дзень пасля яго, ранішняя нарада. Глядзіць старшыня на сваіх арлоў-спецыялістаў, а тыя твары свае хаваюць — пахмяліліся зранку, хоць з гэтым у гаспадарцы вельмі строга было.

— Колькі на грудзі ўзяў? — пытаецца старшыня ў чырванашчокага брыгадзіра.

— Пятровіч, праўду кажу: сёння — ні грамулькі, толькі кубак чаю, — апраўдваецца той.

— А мы праверым, — сказаў старшыня і дастаў з кішэнні шарыкавую ручку. Некалі разоў папстрыкаў ёй (маўляў, глядзіце, прыбор працуе) ды паднёс да вуснаў брыгадзіра:

— Дзьмі.

Той аднак не спяшаўся: ён ужо чужы ад кіроўцаў, якія ездзілі ў камандзіроўкі, што работнікі ДАІ цяпер «узброены», што ёсць у іх спецыяльныя трубочкі — варта падзьмуць, калі піў, — яна тут жа сснее...

А старшыня між тым чакаў. Так што дзявацца не было куды: прыйшлося ціхенька хукнуць.

— Зараз паглядзім, — паабяцаў Пятровіч і, разабраўшы ручку, паказаў... сіні-сіні стрыжань. — Ды ты, браток, амаль паўлітра кульнуў?

— Не! Як бог на небе: два кілішкі — не болей.

— Ну, хто яшчэ два кілішкі? — старшыня глядзеў на мужыкоў.

— Дык жа свята якое, Пятровіч! — зашумелі тыя. — Прабач.

— Добра, — пагадзіўся старшыня. — На сёння выбачаю, але ж майце на ўвазе, што алкатэстар у мяне цяпер ёсць, і яго не падманеш.

Мужыкі паверылі — за чыстую манету прынялі.

Засумняваліся толькі потым: пасля таго, як Пятровіч, у іх на вачах, алкатэстарам... падпісаў нейкую паперыну.

Валерый Гаўрыш,

г. Чавусы.

ЦУДАДЗЕЙНЫ СРОДАК

Не так даўно (гл. «Звезда» ад 24.11) я пісала, як жонка «палячыла» свайму мужу жывот — анілінавым фарбавальнікам. Зараз раскажу, як муж (ужо іншы) вылечыў жонцы радыкуліт.

Пра лекі звычайна кажуць, што яны адно лечаць, другое калечаць. Тут якраз гэты выпадак.

Жылі-былі, значыць, Хведзька з Анютай. Добра жылі, бо Анюта была людскай жанчынай і дбайнай гаспадыняй.

І Хведзька яе таксама не зломал — здабытчык, дальнабойчык, добра зарабляў, усю вялікую краіну аб'ехаў «ад Масквы да самых да акраін», меў «падвязкі» ў Прыбалтыцы. А тады ж гэта «чыста захад», амаль капіталізм. І ўсё ў Хведзькі было: і «Рыжскі бальзам», і эстонскі лікёр «Вана Талін», і сасіскі, якіх тады не бачыў ніхто, і піва «Таўрас»...

Усё гэта Федзьку «падганялі» яго прыбалтыйскія сябры. А ён ім вяленых лясчоў з нашага Дняпра... Сустрэнуцца, тое піва п'юць ды гамоняць. Прыбалты кажуць, што трэба грошы з кніжак здымаць ды купляць далары, бо гэта валюта. А нашы хлопцы хіба пасміхаюцца: навошта?

Трэба было прыбалтаў слухаць.

...Але ж адно дрэнна: нягледзячы на працітанне сям'і, даймалі Анюту болі ў спіне. І ніякія, нават прыбалтыйскія, сродкі ёй не памагалі. Бывала, прыедзе Хведзька з рэйса — яму б «раслабіцца», «сужэнці абавязак» выканаць, а жонка ледзь не крыкма крычыць: нават не набліжайся, маўляў.

То неяк аж з Алтая прывёз ёй Хведзька цудадзейны сродак: рэцэпт мясцовых шаманаў — злоўленыя ў поўню гадзюкі, скарпіёны і яшчэ нейкія пачвары, настоеныя на спірэце з пячурным перцам. (Як казаў незабыўны Задорнаў, сродак па рэцэпце гімалайскай бабулі Фросі, ад якога яна і памерла.)

Дык вось, значыць, скруціла Анюту — ні ахнуць, ні ўздыхнуць. Хведзька палажыў яе на жывот, на вялікую падушку, і пачаў «свяшчэннадзейнічаць»: налье, значыць, трошкі сродку на балючае месца і расцірае пакрысе.

Як прызнала хворая, — спіне пацяплела, боль стаў сціхаць.

Тады муж яе вырашыў паскорыць «лячэнне» — плюхнуў сродку ўжо не шкадуючы, ды так, што расцерці не паспеў: той па «жалабук» на спіне «пабег» уніз, да галоўнага жаночага органа.

«Уздзеянне» было маментальнае: Анюта ўскрыкнула, падхапілася, быццам ніякага радыкуліту не было, схапіла кіёк, з якім да гэтага соўгалася па хаце, і, успомніўшы Хведзькаву маці (хоць ставілася да яе з найвялікшай пашанай), «перацягнула» ім па мужавым плячы. А потым куляй панеслася змываць тыя лекі...

Доўга мыла — зацягнуўся «працэс», гора было для Хведзькі.

Але ж радыкуліт сваёй жонцы ён вылечыў!

Соф'я Кусянкова,

в. Лучын, Рагачоўскі раён.

ДУРНЫЯ ЖАРТЫ ПАХВАЛЫ НЕ ВАРТЫ

Маладымі мы любілі пажартаваць, асабліва з дзяўчатамі. У нас на хімаводзе ў той час няцяжка было знайсці, напрыклад, здохлую мыш. Яшчэ лягчэй — падлажыць яе ў пакінуты на сталае жаночыя пальчаткі... З усімі адсюль наступствамі.

Яшчэ адну неспадзяванку мы рыхтавалі ў спёку. На тэрмометры, напрыклад, плюс 30. На вуліцы — няма чым дыхаць. Што ўжо казаць пра вытворчыя памяшканні...

Дык мы да дзяўчат з «сюрпрызам»: нехта з хлапцоў бярэ гумавую пальчатку, напаяўняе яе халоднай вадой і потым гэтую «бомбу» скідвае праз мантажны праём.

Шок быў — яшчэ той, але ж з «порцыяй» прахалоды... Таму ўслед «бамбардзіроўшчыку» ляцела хіба некалькі моцных слоў — і не болей.

Былі яшчэ дурнейшыя жарты. Адзін малады чалавек, каб звярнуць на сябе ўвагу дзяўчыны, нічога лепшага не прыдумаў, як уткнуць ёй у вуха трубку, з якой ішло сціснутае паветра.

Гэты жарт скончыўся тым, што ініцыятар атрымаў вымову і пазбавіўся прэміяй за хуліганства на працоўным месцы. Ён жа з уласнай кішэнні аплаціў пацярпелай лістак непрацаздольнасці.

Перапала неяк і мне. Іду, значыць, па вуліцы, а наперадзе, бачу, знаёмая.

Закарцела пажартаваць: дагнаў яе, ухапіў за сумачку.

Можна, там грошай многа было, можна, яшчэ якая прычына, але дзеўка спужалася так, што я і сам зарокся жартаваць, і іншыя стрымліваў. А тым больш — у адносінах да дзяўчат ды маладзіц, бо ці мала што...

Мікалай Старых.

г. Гомель.

Рубрыку вядзе Валянціна ДОЎНАР.
dounar@vziazda.by

■ Неасабісты суб'ектыў

КАШТОЎНЫ ПАДАРУНАК

**Калі Бог даў жыццё,
не трэба ім грэбаваць**

З Ксеняй як пагаворыш па тэлефоне — настрой на некалькі гадзін сапсуеш дакладна. Таму звяніць ёй стараюся як мага радзей, хоць сумленне часам і тузае: сяброўка ўсё ж, колькі гадоў — яшчэ са школьных алімпіяд — знаёмыя. Вітаюся, пытаю дзяжурнае: «Як справы?» І тут пачынаецца... Жыццё не задалося, надвор'е дрэннае, чарговы кавалер сышоў, з бацькамі паразумення няма, на працы ўсе дурні беспрасветныя. Усё гэта я колькі разоў чула, таму спакойна выслухоўваю спіч, кажу зноў жа дзяжурнае: «Ну, ты там трымайся» і з пачуццём выкананага абавязку кладу трубку.

Гэтым разам усё было яшчэ горш. Ксеня сабралася... паміраць. На маё дзяжурнае: «Як справы?» слабенькім такім голасам адказала: «Давай дзе-небудзь сустрэнемся, а то, можа, больш не прыйдзеца...» Едучы ў той жа вечар да яе ў Малаўкі, я ўвесь час думала, што магло здарыцца, бо, калі бачыліся летам, Ксеня выглядала вельмі нават добра. Яна тады з'ездзіла на мора (праўда, скардзілася, што вартай кампаніі не было, сядзела ў нумары і плакала), была загарэлая, з новай прычоскай... Яна адчыніла дзверы бледная, без макіяжу, ледзь чутна сказала: «Праходзь». Сядзела на канале, падціснуўшы ногі, кутаючыся ў нейкую бясформенную шэрую кофту, расказвала пра сваю бяду. Абмацала на плячы нейкі гузачок, тут жа панеслася ў паліклініку, здаваць аналізы ды па ўрачах. Тэрапеўт супакоіла: звычайны жыравік. Але, бачачы трывогу пацыенткі, якая ўвесь час недаверліва перапытвала, ці праўда, што няма небяспекі, выпісала накіраванне да анкалага.

Вось над гэтым накіраваннем Ксеня і гаравала. Да спецыяліста яна не пайшла, паставіла сабе «дыгназ» сама і ў свае сорак два пачала падводзіць вынікі і ставіць кропкі. Я, шчыра, у той вечар старалася яе ўсяляк разварушыць. Але ні разумныя словы, ні спробы жартаваць, ні нават выпіты ў значнай колькасці каньяк не дапамаглі. Выйшаўшы з яе самотнай кватэры ў золку цэмура, некалькі разоў смачна ўдыхнула цяжкае вільготнага паветра, спрабуючы прагнаць паганяе думкі і не менш паганяе настрой.

РАПТАМ нехта гукнуў мяне па імені. Азірнулася: даганяе жвавая кабета з палкамі для скандынаўскай хадзьбы. Наталля Яўгенаўна, з якой калісьці разам працавала і з якой не бачыліся ўжо гадоў пяць, прыветліва ўсімалася, тлумачыла: «Я ж тут жыву недалёка. Цэлы дзень сёння бегала: у басейн схадзіла, у паліклініку, да свекрыві зайшла, прадукты ёй занесла, есці наварыла, прыбралася... Позна ўжо, але думаю: не, пайду прайдуся ўсё-ткі. Нельга сабе паблажкі рабіць...»

Наталлі Яўгенаўна без малога семдзесят. Праўда, убачыўшы на вуліцы такую дагледжаную маладжавую пані, наўрад ці хто пра гэта здагадаецца. Як і пра тое, які пакручасты лёс, які выпрабаванні выпала на долю жанчыны. Яна і расказвала пра гэта нам, сваім маладзейшым калегам лёгка, нібы прачытала ў якой кнізе, а не сама пражыла-прагаравала хвіліну за хвілінай, год за годам.

Яна выйшла замуж па тагачасных мерках позна — было ўжо за трыццаць. Шукала свайго, адзінага — знайшла: пажаніліся па вялікім узаемным каханні. Шчаслівыя сужэнцы ўжо чакалі першынец, але лёс распарадзіўся па-свойму: грып, ускладненні — дзіця так і не нарадзілася. Бяда, кажуць, адна не ходзіць — праз паўгода ў мужа, якому толькі споўнілася трыццаць два, проста на працы спынілася сэрца. Пахавала, адплакала, з галавой паглыбілася ў работу, якая была адзіным выратаваннем ад тугі і самоты. Старалася, бралася за самыя складаныя заданні...

Таму, калі ў 86-м выбухнуў Чарнобыль, на месца падзей адправілі менавіта яе (працуе аператыўна, сям'і няма — так меркавала начальства). Тады мала хто ведаў пра рэальную небяспеку той аварыі, і па палескіх вёсках, адкуль тэрмінова адсялялі людзей, яна гойсала ў кашулі з кароткімі рукавамі, у лёгкай хусцінцы на галаве... Вынік той камандзіроўкі даў сябе адчуць літаральна праз год — страшны дыягназ, доўгае лячэнне ў Мінску, Маскве, за мяжой і немагчымасць нават спадзявацца калі-небудзь мець дзіця.

Ёй, праўда, заўсёды было пра каго клапаціцца. Пахваўшы ў хуткім часе бацьку, пераехала ў кватэру да маці, якая засталася адна. Маці аднойчы проста не ўстала — адняліся ногі. Ляжачай пражыла яшчэ дзесяць гадоў, і ў дацкі нават думкі ніколі не ўзнікла здаць яе на які сацыяльны лажак. Калі маці не стала, яна сама ўжо была на пенсіі, хоць працягвала працаваць... А свякроў, у якой быў толькі адзін сын, з якім Наталля пражыла свае шчаслівыя паўтара года, дажыла да глыбокай старасці, і ўвесь гэты час нявестка даглядала яе, не зважаючы на ўласны ўзрост і балячкі, якіх з кожным годам не меншае...

Распытаны пра мае справы, раскажаўшы пра свае надзённыя клопаты, якіх, як заўсёды шмат, Наталля Яўгенаўна сказала мне сваё кароннае, што гаворыць на развітанне пры кожнай сустрэчы: «За ўсімі сваімі важнымі справамі не забывайся пра сябе, не забывайся жыць. Бо, калі Бог даў жыццё, не трэба гэтым каштоўным падарункам грэбаваць...»

ЗДАЕЦЦА, менавіта ў той золкі вечар я па-сапраўднаму зразумела, што яна мела на ўвазе.

Алена ЛЯЎКОВІЧ. *alena@vziazda.by*